

Cemal-i İlâhi denildiğinde ne anlamalıyız?

Cemal-i İlâhi, Allah'ın Zâtının güzelliği demektir. Ancak bizler bu güzelliğin **mahiyetini idrakten âciziz**. Zira Allahu Teâlâ **maddeden mücerred, cisimden, mekandan, zamandan münezzehtir**; insan ise **maddeyle kaim ve cisimle mevcut, mekan ve zamanın içinde bir mahluktur**. Maddeyle kayıtlı olan insan aklı, maddeden mücerred bir hakikati hakkıyla kavrayamaz.

Hakikat-i mutlaka, mukayyet enzar ile ihata edilmez. Yirmi Beşinci Söz

Aklına fikrine hayaline ne gelirse gelsin hepsi mahluk olacağından Halık'ın zatını düşünmek insanı dalalete atar. Çünkü insan bilmediğini bildiğine kıyas eden bir varlıktır. Akılla onu idrek edemez fehimler onun künhüne ulaşamaz. Bu sebeple, maddeden ve cisimden münezzehten olan Allah'ın Zâtî güzelliğini tasavvur etmek, mahiyetini kavramaya çalışmak insan için mümkün değildir. Böyle bir teşebbüs, aklın hududunu aşmak olur ve insanı **teşbihe, hayale ve dalâlete** sürükler.

Bu noktada **ölçü çok mühimdir** ve Risale-i Nur'un çizdiği sınır tam olarak budur:

Cemâl-i İlâhî denildiğinde, **Allah'ın Zâtının nasıl bir güzelliğe sahip olduğunu tasavvur etmeye çalışmak değil, Esmâü'l-Hüsna'nın kâinatta tecelli eden güzelliklerini anlamak ve okumak** kastedilir.

Yani bizim için doğru ve selâmetli yol şudur: **Cemâl-i İlâhî = Esmâü'l-Hüsna'nın tecellilerindeki hüsün ve cemal**. Bu sınır **aşılmamalıdır**.

Çünkü: Allah'ın **Zâtı Vacibu'l-Vücuddur**, mahlûkat **mümkünü'l-vücuddur**. Mümkün olanın, vacip olan Zât'ın **mahiyetini tasavvur etmesi imkânsızdır**.

Zâtın güzelliğini tasvir etmeye çalışmak, "nasıl?" sorusunu sormak, hayal ve temsil aramak teşbih ve dalâlet kapısını açar. Bu sebeple Ehl-i Sünnet ve Risale-i Nur mesleği der ki: **Zât hakkında tefekkür yoktur, Esmâ ve fiiller hakkında tefekkür vardır**. Peki bunu nasıl yapacağız?

Nasıl ki işlenmiş bir eserin güzelliği, işlemesinin güzelliğine ve işlemek güzelliği, ustalığın o sanattan gelen unvanının güzelliğine ve ustadaki sanatkârlık unvanının güzelliği, o sanatkârın o sanata ait sıfatının güzelliğine ve sıfatının güzelliği, kabiliyet ve istidadının güzelliğine ve kabiliyetinin güzelliği, zatının ve hakikatinin güzelliğine derece-i bedahette gayet kat'î bir surette delâlet ettiği gibi... Altıncı Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye/ Dördüncü şua

Nasıl ki **işlenmiş bir eserdeki güzellik**, doğrudan doğruya **işlemenin güzelliğine** delâlet eder; işlemedeki bu güzellik ise **ustalığın ve sanatkârlık unvanının güzelliğini** gösterir. Sanatkârlık unvanındaki kemal, o sanatkârın **sanata ait sıfatının güzelliğine** işaret eder. Sıfattaki bu güzellik, sanatkârın **kabiliyet ve istidadındaki kemali** gösterir. Kabiliyetteki kemal ve güzellik ise, nihayet **o sanatkârın zatının ve hakikatinin kemaline ve güzelliğine** apaçık ve kat'î bir surette delâlet eder.

Yani **eserdeki hüsün**, silsile hâlinde: **Fiile → unvana → sıfata → kabiliyete → zata** çıkar. Bu bir vehim değil, **bedihî bir akıl yürütmedir**. Çünkü kusursuz bir fiil, noksan bir sıfattan; mükemmel bir sanat, kabiliyetsiz bir zattan sudûr etmez.

İşte bu ölçüyle bakıldığında, kâinatta görünen bütün hüsün ve cemal; fiillerden isimlere, isimlerden sıfatlara ve sıfatlardan da **Zât-ı Akdes'in kemaline** delâlet eder. Ancak bu delâlet, **tasavvur ve teşbih için değil, iman ve teslim içindir**. Zâtın mahiyetini düşünmeye değil; **Esmâ ve fiillerde tecelli eden güzellikleri okumaya** davet eder. Bu çizgi muhafaza edildiğinde akıl selâmette, iman istikamettedir

Nurun gelmesi elbette nuraniden ve vücud vermesi her halde mevcuddan ve ihsan ise gınadan ve sehavet ise servetten ve talim ilimden gelmesi bedihî olduğu gibi hüsün vermek dahi hasenden ve güzelleştirmek güzelden ve cemal vermek cemilden olabilir, başka olamaz.

İşte bu hakikate binaen iman ederiz ki: Bu kâinattaki görünen bütün güzellikler öyle bir güzelden geliyor ki bu mütemadiyen değişen ve tazelenen kâinat, bütün mevcudatıyla âyinedarlık dilleriyle, o güzelin cemalini tavsif ve tarif eder. Altıncı Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye/ Dördüncü şua

Nasıl ki **nur**, karanlıktan doğmaz; **ihsan**, fakirlikten çıkmaz; **ilim**, cehaletten fıskırmaz... Aynen öyle de **güzellik çirkinlikten gelmez, cemal noksandan doğmaz**. Güzel, ancak **güzeli** verir; cemal, ancak **Cemîl'den** tecelli eder.

İşte bu yüzden, kâinatta gördüğümüz her letafet, her zarafet, her ince hüsün; rastgele bir süs değil, **ezelî bir güzelliğin sessiz haberidir**. Durmadan değişen, her an tazelenen bu âlem; çiçeğiyle, yüzüyle, rengiyle, manasıyla **O Cemîl'in cemalini anlatan canlı aynalarla doludur**.

Her varlık, kendi diliyle fısıldar: "Ben güzelim, çünkü beni güzel olan var etti."

Bütün maddî güzellikler, kendi hakikatlerinin ve manalarının manevî güzelliklerinden ileri geliyor. Ve hakikatleri ise esma-i ilahiyeden feyz alırlar ve onların bir nevi gölgeleridir. Ve bu hakikat, Risale-i Nur'da kat'î ispat edilmiştir.

Demek, bu kâinatta bulunan bütün güzelliklerin envai ve çeşitleri, âlem-i gayb

arkasında tecelli eden ve kusurdan mukaddes, maddeden mücerred bir cemalin esma vasıtasıyla cilveleri ve işaretleri ve emaratlarıdır. Fakat nasıl ki Vâcibü'l-vücut'un Zat-ı Akdes'i, başkalara hiçbir cihette benzemez ve sıfatları mümkünatın sıfatlarından hadsiz derece yüksektir. Öyle de onun kudsî cemali, mümkünatın ve mahlukatın hüsünlerine benzemez, hadsiz derecede daha âlîdir.

Evet, koca cennet bütün hüsün ve cemaliyle bir cilvesi bulunan ve bir saat müşahedesi ehl-i cennete, cenneti unutturan bir cemal-i sermedî, elbette nihayeti ve şebihi ve naziri ve misli olamaz.

Malûmdur ki her şeyin hüsnü, kendine göredir hem binler tarzda bulunur ve nevilerin ihtilafı gibi güzellikleri de ayrı ayrıdır. Mesela göz ile hissedilen bir güzellik, kulak ile hissedilen bir hüsün bir olmaması ve akıl ile fehmedilen bir hüsn-ü aklî, ağız ile zevk edilen bir hüsn-ü taam bir olmadığı gibi; kalp, ruh vesair zahirî ve bâtinî duyguların istihsan ettikleri ve güzel hissettikleri güzellikler, onların ihtilafı gibi muhtelifdir.

Mesela, imanın güzelliği ve hakikatin güzelliği ve nurun hüsnü ve çiçeğin hüsnü ve ruhun cemali ve suretin cemali ve şefkatin güzelliği ve adaletin güzelliği ve merhametin hüsnü ve hikmetin hüsnü ayrı ayrı oldukları gibi Cemil-i Zülcelal'in nihayet derecede güzel olan esma-i hüsnasının güzellikleri dahi ayrı ayrı olduğundan, mevcudatta bulunan hüsünler ayrı ayrı düşmüş.

Eğer Cemil-i Zülcelal'in esmasındaki hüsünlerin mevcudat âyinelerinde bir cilvesini müşahade etmek istersen, zeminin yüzünü bir küçük bahçe gibi temaşa edecek bir geniş, hayalî göz ile bak ve hem bil ki rahmaniyet, rahîmiyet, hakîmiyet, âdiliyet gibi tabirler, Cenab-ı Hakk'ın hem isim hem fiil hem sıfat hem şe'nlerine işaret ederler. *Altıncı Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye/ Dördüncü şua*

Bütün **maddî güzellikler**, kendi mânâlarının taşıdığı **manevî güzelliklerden** süzülüp gelir. O mânâlar **Esmâ-i İlâhiyeden feyz alır**; görünen her hüsün, o esmânın yeryüzüne düşen bir gölgesidir.

Bu kâinatta rastladığımız her çeşit güzellik, **gaybın arkasında tecelli eden**, kusurdan münezzeh ve maddeden mücerred **kudsî bir cemalin** esmâ vasıtasıyla bize uzanan işaretleridir. Fakat nasıl ki Vacibu'l-Vücut'un Zâtı hiçbir şeye benzemezse, **O'nun cemali de mahlûkatın güzelliğine benzemez**; hadsiz derecede daha yücedir. Hatta bütün cennet, bütün ihtişamıyla, o **Cemal-i Sermedî'nin bir tek cilvesidir**.

Güzellikler tek renk değildir; göz başka bir hüsün görür, kalp başka bir cemal hisseder. İmanın, merhametin, adaletin ve hikmetin güzelliği ayrı ayrı tecelli eder. Çünkü **Cemîl-i Zülcelâl'in Esmâ-i Hüsnâsı da ayrı ayrı güzellikler taşır**.

Yeryüzüne geniş bir nazarla bakarsak; her varlık, kendi diliyle **o Cemal'in adını fısıldayan bir ayna** olduğunu bize söyler.

Biz: Rahmâniyetin güzelliğini **rızıkta**, Rahîmiyetin güzelliğini **şefkatte**, Hakîmiyetin güzelliğini **hikmette**, Adliyetin güzelliğini **denge ve mizanlarda**, Kerem ve Cemal'i **ihsan ve ikramlarda** okuruz.

Ama: “Allah'ın Zâtı nasıl güzeldir?” “O güzellik neye benzer?” gibi sorular **aklın haddini aşmasıdır**. Üstad'ın çizdiği net ölçü şudur: **Esmâ'nın cilvesi görülür, Zât'ın keyfiyeti düşünülmaz**. Bu hem: **Tevhidi korur**, hem **teşbihi önler**, hem de insanı **dalâletten muhafaza eder**.